

KULTURNO PROPAGANDNI KOMPLET BR. 99, GOD. IV, BEOGRAD, UTORAK, 29. JUN 2010.

Redakcija: Miloš Živanović, Saša Ilić, Tomislav Marković, Saša Čirić; Font Mechanical: Marko Milanković; E-mail: beton@danas.rs, redakcija@elektrobeton.net; www.elektrobeton.net; Sledeći broj izlazi 13. jula

MIXER

Edin Salčinović

GIVE ME CONVINIENCE OR GIVE ME DEATH

Popularistička proizvodnja relativizma

RAMBOZO THE CLOWN

U romanu *Deca ponoći* Salman Rushdie je napisao jednu nadasve sugestivnu rečenicu: „Stvarnost je pitanje perspektive; što se više udaljavate od prošlosti ona izgleda sve konkretnije i ubedljivije - ali kako se približavate sadašnjosti ona neminovno izgleda sve neverovatnije“. Raščinjena između prošlosti i sadašnjosti stvarnost umiče cjelovitoj predstavi i kao takva se utjelovljuje u kontingentnoj situaciji koja se nasilno nameće. Čin nasilnog nametanja determinira izgubljeni, iščašeni, eksternirani subjekt uključen u habitat svakidašnjeg života. „Heideggerov naziv za taj čin nasilnog nametanja, Ent-Wurf, naznačuje temeljnu fantazmu pomoću koje subjekt ‘daje smisao’ - steče koordinate - situacije u koju je bačen (geworfen), u kojoj se zatječe, dezorijentiran i izgubljen“ (*Škakljivi subjekt*, Slavoj Žižek).

Ali, Rushdieva rečenica sugerira još nešto: tvrdnja da je stvarnost pitanje perspektive neminovno vodi do suda o mnoštvenom postojanju mogućih modusa stvarnosti. Ne želeći se uplitati ni u kakvo filozofsko razmatranje njegove valjanosti, htio bih vidjeti *tamnu* stranu takvog suda. Simulakrum stvarnosti koja nam se nameće zastire perspektive stvarnosti među kojima se lome koplja, prikriva *fatalne strategije* dominacije, odstranjuje kontrolne punktove (*kapilarne završetke*) instalirane u mehanizam dresure, briše pojedinca kojeg je ustanovila vlast i preko kojeg se vlast prenosi. Ispod uvriježene slike stvarnosti nalazimo stvarnosti upletene u mrežu ratova kojom je prekriveno kompletno polje zbilje. Rat se nameće kao fundamentalno sredstvo funkcionisanja neke političke vlasti oličeno u Foucaultovom obrtanju aforizma Carla von Clautsewita: *politika je rat nastavljen drugim sredstvima*; politička vlast, prema toj hipotezi, u civilno društvo neprestano upisuje jedan odnos snaga koji se manifestuje u preraspodjeli ekonomske moći, puritanskom razmetanju jezičkim razlikama, šifriranju tjelesnog kapitala, kodiranju medijskog prostora, etc.

Retorika priznavanja i odbrane datog poretka *nametnute* stvarnosti iskazuje načelno prihvatanje postojećih društvenih diskriminanti, artikuliра apologiju političkih vlasti i stvara mehanizam proizvodnje istine. Mehanizam vlasti usisava individue koje kao obezmoženi zombiji izgovaraju mantru istine; „vlast nas prisiljava da proizvodimo istinu, jer ona zahteva tu istinu i potrebna joj je da bi funkcionisala“ (*Treba braniti društvo*, Mišel Fuko).

Govor istine kodifikovan državnim legislativom postaje prenosilac stalnih diskriminantnih odnosa i tehnika potčinjavanja različitih oblika. Kroz medijski aparat na površinu javnosti izranjaju herojske figure u svojstvu popularnih ikona koje postaju reprenzenti govora istine. Pogodujuće okolnosti nastale oko populističkih heroja dominantno su određene recipijentskom simpatijom za njihovu žrtvu, što ih nominira dvostrukom vrijednošću; s jedne strane oni postaju katalizatori javnog mnijenja, njihova globalna popularnost djeluje centripetalno, nji-

hov performativni čin postaje jezgro koje okuplja masu, s druge strane oni predstavljaju izraz socijalnog nezadovoljstva, oni tempiraju društvenu energiju, etiketiraju društvene obrede, oni su slika društva o samome sebi.

Uzmimo za primjer post-vijetnamski talas filma sa grandioznom figurom Johnnya Ramba koji je preko noći postao planetarna ikona. Film *Prva krv* izlazi iz holivudske produkcije 1982. godine i postaje svjetski megahit, a istovremeno predstavlja opreku cjelokupnoj američkoj kontrakulturi. Johnny Rambo ubačen u populistički sistem kulturne proizvodnje postaje semantička barijera konzervativnog centra kojom se alternativni kontradiskursi potkazuju kao ekstremistički, izdajnički, nihilistički, etc. Ukinuvši glas kulturne oporbe *Prva krv* decentno formulira stavove: a) socijalne zajednice koja kod institucija zakonske legistative zahtjeva redefiniranje politike odnosa prema vijetnamskim veteranima; b) vlade koja spire prljavštinu sa vođenja ratnih politika i reinterpretira događaj rata u svijetlu spasa čovječanstva od globalnog neprijatelja, pri čemu su kao najveće kolateralne žrtve prikazani američki ratni heroji.

Slična situacija se reflektuje i u bosanskohercegovačkom postraču gdje popularna/masovna kultura istovremeno objedinjuje narodnu volju i legitimitet postojećih državnih vlasti. Antagonizam socijalnog nezadovoljstva podstaknutog ekonomskim jadom i društveno neefikasnog proceduralnog aparata prenebregnut je sa tri etnocentrična diskursa istine oličena u pop kulturi.

Pri tome kao jedan metodom ektomije odstranjuju tabuizirane alterdiskurse eliminišući nosioce njihovih vokabulara kao *gra-*

MIXER

Edin Salčinović:

Give Me Convinience or Give Me Death

antiCEMENT

Vladimir Arsenić: Punk is dead

ŠTRAFTA

Robert Alagjovovski: Koreni naši nasušni

VREME SMRTI I RAZONODE

Predrag Lucić: Sporazum o vojnoj saradnji

Tomislav Marković: Mašina za krljanje

BLOK BR. V

Lazar Bodroža: Avanture zeca Milorada (5)

đanske ekstremiste, nacionalne izdajnike, nacionalne nihiliste, etc. Konačno se vraćamo do pojedinca kojeg ustanovljava vlast i preko kojeg se vlast prenosi. Tu pronalazimo introverta koji u ime određenog sustava ideja obavlja javnu egzekuciju. Njegova funkcija je posredovanje između vlasti i društva, on je medij javne volje, on je stražar na bedemima društvene utvrde, on alarmira društvo kada uoči izvanjsku opasnost ili kada primijeti razvoj unutarnjeg otpada. Higijensko čišćenje moralnog i/ili biološkog otpada postaje obaveza svakog člana društva, jer društvo

mora da se održava zdravim kako bi ostalo koherentno unutar date egzistencijalne situacije. Progutavši klicu zarazne misli o svome rasijanju, društvo prihvata fantazmu o sebi i postaje proizvod radikalne uobrazilje u kojoj se prepoznaje kao metafizički produkt koji se razvijao kroz povijest.

ANARCHY FOR SALE

Savremeno društvo, ozbiljeno kao model nacije-države, iz proporcije autonomirajućeg poretka odstranilo je spoznajne vrijednosti/etičke kategorije kao destruktivne prema modernosti. Rascjep između starog i savremenog progutao je gorke krike žrtava tiranije totalitarnih političkih sistema XX vijeka, pokopane pod temelje samozvanih *posttotalitarnih* liberalnih društava. Savremenost se uvijek pojavljuje u srazu frivolnog spektakla i specijalnih efekata. Otuda se nacija-država oblikuje kao transcendentna masa između kanona nacionalnih klasika i mas-medijskih nadražaja. „Nacija je histerični i panični informacioni sistem koji sebe neprestano uzbuđuje, kod samog sebe izaziva stres, pa čak mora i da se terorise i dovede do panike kako bi samog sebe impresionirao i kako bi sebe - kao zajednicu stresa koja oscilira u samoj sebi - uverio da zaista postoji“ (*U istom čamcu*, Peter Sloterdajk). Takva virtualna masa odnos prema vlasti neminovno usmjerava ka antropotehnikama upravljanja i konačnom formuliranju kodeksa antropotehnike konstituišući se kao politička metanoja raspeta između fiktivnih pripovijesti u kojima nalazi razlog za svoje postojanje i zakonitosti ekonomskog tržišta na koje istupa kao proizvod.

Logička posljedica koja proističe iz otjelotvorenja mehanizma vlasti nacije-države je pojava (novo)govora kojeg obilježava pozivanje na pravo, a koji pri tome posjeduje autoritet iskaza kao jamčevinu onoga koji govori istinu, onoga koji zna historiju događaja, onoga koji otkriva i oživljava sjećanje i čuva ga od zaborava. Taj govor oslonac i uporište nalazi u tradiciji i mitovima, i cjelokupan se usmjerava na veliku mito-

Foto: Beta

logiju fabrikujući pripovijesti o slavnom dobu iskonskih predaka, drevnim osvajanjima, velikim državnim granicama, zlopatnim modernim vremenima i hiljadugodišnjim osvetama, dolasku novog doba koje će izbrisati stare poraze. „On je diskurs u kojem istina jasno funkcioniše kao oružje za jednu isključivo pristrasnu pobjedu“ (Fuko). Očito da taj govor koji prati pojavu nacije-države i društvenu transmutaciju do zamišljene zajednice u obliku moderne nacije preupisuje kompletnu kulturnu teksturu u iznađenu tradiciju koja će zastrijeti nepodnošljivu činjeničnost istinske etničke tradicije.

Prema tome, nacija-država ne predstavlja prirodno jedinstvo društvenog života utemeljeno u historijskoj oprirođenosti nacionalne kulture, „već privremenu ravnotežu odnosa između partikularne etničke Stvari (patriotizam, pro patria mori itd.) i (potencijalno) univerzalne funkcije tržišta (Žižek). Jasno je da formiranje takve moderne društvene zajednice prati prijelaz od industrijalnih ka planetarnim politikama, a što opet rezultira pojavom globalnog liberal-kapitalističkog tržišta kao neupitnog merituma svih vrijednosti. Ne radi se samo o tome da merkantilna logika zauzima mjesto načelima vrijednosne hijerarhije vršeći globalnu fetišizaciju svijeta-života, već i o globalnoj (pre)raspodjeli moći sprovedenoj kroz političku legislativu, što posljedično povlači pitanje distributivne pravde, jer se definišu socijalno-pravne kategorije kojima se nekoga privileguje, a nekoga marginalizira. Otuda dolazi pojava da se liberal-kapitalističko tržište homogenizira kao apolitičan globalni svjetski sustav u kojem socijalne razlike umiču pred kulama čvrstih kulturnih identiteta. Sva kritička energija preusmjerava se na borbu za kulturne razlike ostavljajući temeljni kapitalistički poredak netaknutim. Idealan oblik *hibridne koegzistencije raznolikih kulturnih života-svjeto*va (Žižek) ponudio je koncept multikulturalizma kao idejni obrazac kulturnog inkluziviteta koji se utemeljuje u praznoj globalnoj poziciji.

Sa te tačke većinska kultura se prema lokalnim/marginalnim kulturama odnosi kao konkvistadori/kolonizatori prema *urođenima* koje se treba proučavati i poštovati. Takva raspodjela odnosa moći dovodi do zaključka da je „multikulturalizam rasizam koji ispraznjuje svoju poziciju od svakog pozitivnog sadržaja (multikulturalist nije izravni rasist; on ili ona ne suprotstavlja Drugome partikularne vrijednosti vlastite kulture); unatoč tome, on ili ona zadržava tu poziciju kao povlaštenu praznu točku univerzalnosti s koje je moguće dolično procjenjivati (i podcjenjivati) druge partikularne kulture - multikulturalističko poštovanje za specifičnost Drugog upravo je oblik potvrđivanja vlastite nadmoći“ (Žižek). Očuvanje postojećih pozicija i odnosa

antiCEMENT

Piše: Vladimir Arsenić

PUNK IS DEAD

Goran Milašinović: *Trougao, kvadrat* (Stubovi kulture, 2009)

U duhu prethodnog iskustva i moje „ljubavi“ prema autorovoj sklonosti ka skladnoj strukturi i jezičkom puritanizmu, moglo bi da se kaže da je *Trougao, kvadrat* još jedna tipična knjiga Gorana Milašinovića, ali nisu stvari tako jednostavne, naprotiv. Pišući redovno i objavljujući još redovnije, svake dve godine, ovaj pisac je iz knjige u knjigu napredovao i čini se da je u poslednjem romanu dosegao nivo koji bi mogao da ga izdigne iznad sirovog proseka srbijanske proze.

Roman *Trougao, kvadrat* jeste Bildungsroman, ali negativni Bildungsroman, onaj u kojem junak prelazi iz nezrelosti u „nezrelost“, odnosno na koncu shvata da su nemogućnost „obrazovanja“ i mirenje sa sudbinom njegov konačan usud. Narativ sledi perspektivu pripovedača koji je čovek na pola životnog puta (pobogu, dvadeset prvi vek je, pola života jeste 50 godina), kao na početku Danteove *Božanstvene komedije* ili u Eliotova *Četiri kvarteta*, i vreme je za svođenje računa. On to i čini vrativši se na kratko u Beograd iz dobrovoljnog egzila u Atini, gde radi kao psihijatar. Odmotavanje životne priče nije ravnomerno i jednolično, odnosno ne kreće se po nekom ustaljenom principu kao što je hronologija. Pre bi se moglo reći da je priča skokovita i da se kreće po osnovi poetske sličnosti i srodnosti. Tri su ključne tačke oko kojih se narativ najviše i zadržava, tri vrha trougla ili tri kompleksa sila koje će najviše uticati na „obrazovanje“ našeg junaka: ljubav, posao i rat. Ova tri tematska kišobran-pojma pod sobom podrazumevaju niz drugih, pa se tako pod ljubavlju mogu naći i odnos pripovedača prema dvoje najvažnijih ljudi u njegovom životu: Banetu i Marini, odnos prema porodici koja je prilično rasturena, kao i prema onome što se čini veoma važnim za razumevanje knjige – pank muzici.

Pank muzika, veoma široko shvaćena kao sve što je pripadalo novom talasu u bivšoj Jugoslaviji, jedan je od ključnih vrednosnih stubova i nosilaca „obrazovanja“ u pripovedačevom životu. Ona je mesto potpune slobode i sredstvo pomoću kojeg se upoznaje i zbližava sa Marinom, dugogodišnjom ljubavnicom i družbenicom, ženom koja pre deluje kao vrsta prirodne sile, nego kao ličnost. Pank se suprotstavlja svemu što je pripovedač kasnije postigao, jer su svi ostali njegovi uspesi i neuspesi proizvod neslobode i stega u koje je upao odlučivši se da zadovolji određene standard-

moći implicira depolitizaciju ekonomije, a kada se već pomiri-mo da je kapitalizam nešto što neće proći, preostaje nam još da depolitiziramo politiku, a zatim vlastite ideje i stavove prodamo korporativnim čuvarima kulturnih identiteta.

NAZI PUNKS FUCK OFF

Političku situaciju savremenog društva Jacques Rancière je označio terminom *postmoderna postpolitika*. Surogat političkom sukobu globalnih vizija utjelovljenih u različitim političkim strankama predstavlja suradnja sa prosvijećenim tehnokratima i liberalnim multikulturalistima. Ta suradnja znači procese pregovora o javnim interesima i postizanje kompromisa u vidu *općeg* konsenzusa. *Opći* konsenzus imanentno sugerira iznalaženje dobrih ideja, ideja koje djeluju, što znači prethodno prihvatanje globalnog kapitalističkog poretka, jer djeluju samo one ideje koje su kapitalistički profitabilne, pa se otuda nikada ne ulažu velike svote novca u opće obrazovanje ili zdravstvenu skrb. Liberalkapitalistička konstelacija društvenog poretka ukida autentičan politički glas, svodeći protestni govor za prava margine na dimenziju servilnog gesta tržišnih sila i multikulturalističkih humanitaraca.

Polazeći od premise o principijelnoj jednakosti svih ljudi kao govornih bića - onoga što Étienne Balibar naziva *égalliberté* - nužno je usmjerenje ka pravom političkom činu koji će izazvati kratki spoj između općeg i pojedinačnog, dovodeći do disfunkcionalnosti *prirodni* (multikulturalistički/liberal-kapitalistički) društveni poredak.

Odatle se ponovo vraćamo na pitanje istine ili bi sada preciznije bilo napisati pitanje „događaja istine. Istina je kontingentna; ona ovisi o konkretnoj povijesnoj situaciji; ona je istina ove situacije, ali u svakoj konkretnoj i kontingentnoj situaciji postoji jedna i samo jedna Istina koja, jednom artikulirana, iskazana, funkcioniše kao indeks same sebe i lažnosti polja koje se njome pokriva“ (Žižek).

Odatle se pomjeramo ka Badiouovom poimanju situacije. Alain Badiou situacijom naziva svako zasebno konzistentno mnoštvo koje je strukturirano i njegova struktura nam omogućava da situaciju brojimo kao „Jedan“.

Međutim, tu se pojavljuje problem, jer sama struktura mora postojati unaprijed kao metastruktura koja određuje ono što brojimo (tj. *označena struktura situacije mora biti udvostručena u simboličkoj mreži označitelja*). Polazeći od takvog poimanja situacije, Badiou događaj definira kao istinu situacije koja čini vidljivim/čitljivim ono što je „*službena* situacija morala suzbijati“, ali je također uvijek lokalizirana - to jest, Istina je uvijek Istina specifične situacije. Događaj tako obuhvaća vlastiti skup determinacija: sam Događaj; njegovo imenovanje; njegov konačni cilj; njegova *operatora*; i na kraju, ali ne manje važno, njegov subjekt, činitelja koji u ime Događaja istine intervenira u povijesnu mnogostrukost situacije i razabire/identificira u njoj znakove-učinke Događaja. Ono što Badioua zanima je kako ostati vjeran Događaju istine, budući da subjekt dolazi nakon događaja i ustrajava u signifikaciji njegovih tragova, što znači da sam „subjekt ‘služi Istini’ koja ga transcendiraju; nikada nije posve adekvatan beskonačnom poretku Istine budući da subjekt uvijek mora djelovati unutar konačne mnoštvenosti neke situacije u kojoj razabire znakove Istine“ (Žižek). Doveden u tačku sa koje će subjekt u ravni razabrati tragove istine, relativistički gest kao odjek alternativnog čina postaje apsurdan.

Odbacivanje tragova istine, pronalazeći im surogat u apolitičkim terminima, legitimira ideološko-političku hegemoniju, jer ih liberal-kapitalistička ideologija prisvaja i instalira kao tobožnju transcendenciju politike. Ako je subjekt već unaprijed utemeljen u datom činjeničnom poretku, njegovo djelovanje vođeno tragovima istine postaje skandal koji raskriva nakaznost već utvrđenog znanja. Tu se otvara alternativni tok kao put aktivističkog suprotstavljanja logici kapitala, ekonomiji znanja, tehnologiji new age religije, fatalnim strategijama mas-medija, etc. Sem toga, živeći stvarnost uhvaćenu u ralje katastrofičkih naracija, aktivno se ne suprotstaviti neohegemonijalističkim politikama i/ili fundamentalističkim strujanjima ravno je činu Louis-Ferdinanda Célinea koji je, nezadovoljan praktičnom provedbom „Uredbe o Jevrejima“, od francuskih vlasti pod okupacijom zahtijevao deportaciju većeg broja Jevreja u koncentracione logore Wermachta ■

(Integralna verzija teksta objavljena u časopisu sic! br. 4)

Foto: Stanislav Mijoković

ne kriterijume odrastanja. Pored toga, on nikada nije smogao snage da ostane panker do kraja, kao što nikada nije uspeo da učini nešto do kraja i to je jedan od njegovih glavnih problema, ali i ono što narativu daje draž i snagu uverljivosti. Detaljna analiza jednog običnog života, to je možda najbolja definicija Milašinovićevog romana.

Posao je uspeo da poveže naratora sa ljudima koji su mu pomogli da se izvuče iz Beograda i da ga, konačno zgađen nad onim što je doživeo, napusti 1995. godine. Inače, posao je dosada, prostor koji se popunjava da bi se preživelo; u njemu nema slobode, nema ljubavi, nema uzbuđenja. Međutim, preko posla on upoznaje neke veoma važne ljude/sile koje mu pomažu u procesu „obrazovanja“, poput Lin ili Milsa. Ono što je u teoriji Bildungsromana od presudnog značaja jeste promena koju glavni lik doživljava tokom narativa, a na sopstvenom putu ka zrelosti koja jeste konačni cilj. U tom smislu posao psihijatra i analitičara koji narator obavlja u romanu *Trougao, kvadrat* ima itekakav uticaj na njegovo konačno formiranje i konačan prelaz iz nezrelosti u zrelost-koja-je-nemogućnost-zrelosti.

Rođen 1958, *kad je nad Beogradom duvao jugo*, narator je na početku rata u bivšoj Jugoslaviji imao simboličnih trideset i tri Hristovih godina. Međutim, njegovo ponašanje, za koje ga Lin neprekidno optužuje i koje i sam sebi na neki način prebacuje, nije bilo nimalo nalik bogobojažljivom. Naime, ona mu govori, a on sebi prebacuje da je pristao da ode u rat, doduše ne kao vojnik, već kao lekar i da tamo pomaže ljudima koliko može, ali činjenica je da nije učinio ništa da spreči ubijanje. Njegovo tiho pristajanje na pravila igre dovoljno je za opravdavanje rata. Ova teza koja je jed-

na od glavnih u stalnoj polemici o ulozi intelektualca u „teškim“ vremenima u Milašinovićevom romanu nije do kraja izvedena, ali to nije samo zbog toga što on ne zna šta bi sa njom, već i zato što se ne uklapa u psihološki portret njegovog lika koji sledi jasno motivisanu logiku odlaganja, preispitivanja, neodlučnosti. Narator nije posve siguran ko je odgovoran za rat i njegova neodlučnost po tom pitanju, čini mi se, reflektuje i Weltanschauung blizak načinu razmišljanja establišmenta u Srbiji, prema kojem se u romanu ne iskazuju nikakve kritičke ili preteće poruke. *Trougao*, kvadrat trudio se svim silama da ostane izvan kritike društvenih odnosa koji su doveli do rata. Kritički naboj donekle je sadržan u naratorovom postupku kada je na ratištu sebi nožem na temenu urezao petokraku zvezdu, što se tumači posvetom panku i Satanu Panonskom. Ono što je potpuno tačno u vezi sa ratom i ono što je jedan od najvažnijih zaključaka romana jeste da rat nikako nije prestao i da smo i dalje u njemu. Rat je na Balkanu svojevrsni *condition hu-*

maine iz koga izlaza nema. Rat koji je započeo pre devetnaest godina još uvek traje, jer je sve nas koji smo ga osetili ili se očešali o njega formirao. U tom smislu, mi smo zauvek-već u njemu. U tom smislu, rat jeste jedan od glavnih formativnih faktora u našem „obrazovanju“ i ispit naše zrelosti, na kome smo unapred osuđeni na neuspeh, ma kako se ponašali. *Trougao*, kvadrat ogledalo je našeg uzaludnog „obrazovanja“, odnosno odrastanja koje smo prošli od devedesete naovamo, a i mnogo ranije. Roman je posvećen svima onima koji su ostali zarobljeni negde između fiktivne slobode panka i stvarne neslobode represivnog režima u Beogradu tokom devedesetih, a i kasnije. Nije u pitanju politički korektna knjiga, već uverljiv psihološki profil ljudi koji plutaju u limbu između odgovornosti i straha, a najčešće se odlučuju za beg. Milašinovićev roman neće vam oduzeti dah niti ćete mu se diviti kao remek delu od prve stranice, ali se radi o solidnom romanu vrednom pažljivog čitanja ■

ŠTRAFTA

Piše: Robert Alagjovzovski

KORENI NAŠI NASUŠNI

Makedonija u kulturnom ratu

Najveće iznenađenje makedonske aktuelne politike je transformacija premijera Nikole Gruevskog, veoma popularnog lidera, od tehnokrate – izbore je dobio na bazi ekonomskih obećanja – u populističkog nacionalistu. On je uveo politiku nacionalnog identiteta u centar svoje vladalačke prakse, investirao dosad neviđene pare u kulturnu politiku i zaoštrio spor o imenu i identitetu zemlje sa susednom Grčkom.

BUKEFAL PROTIV STEČAJA

U tom smislu, preporuke evropskog eksperta Simon Mundy-ja kako da ministri kulture u Vladi u doba recesije brane pravo na budžetska sredstva za kulturu sasvim je irelevantno u makedonskom slučaju. Makedonska vlada kofama sipa pare u kulturu. Ali, u kakvu kulturu? U kulturu radikalne revizije makedonskog nacionalnog identiteta. Dosad se makedonski identitet bazirao na slovenskom identitetu, pravoslavlju i na antifašističkoj borbi u Drugom svetskom ratu. Vlada premijera Gruevskog je uvela novu identitetsku filozofiju koja se bazira na pravoslavlju, ali i na onome što su kritičari njegove politike nazvali antikvizacijom. Gruevski je promenio udžbenik istorije za osnovnu školu. Sada se tvrdi da je slovenska masa bila neznatna i da su se starosedeooci, dakle, potomci antičkih Makedonaca, samo blago stopili sa slovenskim doseljenicima, sačuvavši pritom strukturu svojih gena. U jednom intervjuu, ideolog gruevističke antikvizacije, arheolog Pasko Kuzman, pokušao je da pragmatički i diplomatski opravda celu operaciju. Rekao je da ako mi Makedonci ne dokažemo svoje antičke korene i direktnu vezu sa Aleksandrom, onda ćemo izgubiti spor oko imena sa Grcima i izgubiti pravo na svoj makedonski identitet. Zato je ova vlada sprovela politiku masovne muzeologizacije i monumentalizacije u kulturi. Pasko Kuzman otkriva lokalitete i diči se arheološkim pronalascima koji potvrđuju njegovu tezu (u strumičkim srednjevekovnim zidinama su iskopali lanternu Aleksandrovog lika, ali je kritička javnost tvrdila da je to lik Atene). Vlada je pokrenula projekat ulepšavanja skopskog glavnog trga koji će krasiti skulptura Aleksandra na njegovom Bukefalu visine 32 metra. Opozicija je tvrdila da bi se samo od bronzanog odlivka Bukefalovih jaja rešio problem nekoliko stotina radnika u stečaju koji traže minimalac od osamdesetak evra do penzije.

PRAOCI FILIP I ALEKSANDAR I NJIHOVA DECA

Gde su problemi ovakve politike? Pitanja identiteta su obično povezana sa manjinskim grupama i najčešće su u funkciji ostva-

renja njihovih prava. Ali, kako nauka tvrdi, čim se prava manjina ostvare, onda politika identiteta postaje noćna mora za samu grupu, jer se parcijalni identitet ne može integrisati u demokratsko društvo a da se ne rasprši u masi emancipovanih i individualizovanih građana. Prava opasnost ipak dolazi onda kada većinska grupa ili vladajuća elita da sebi za pravo da sprovede identitetsku platformu koristeći oruđa sveobuhvatne državne moći. U državama sa autoritarnom vlašću ili kratkom demokratskom tradicijom, to često dovodi do masovne tragedije ili raspada države. Afrički kontinent je pun primera država koje su

uništili njihovi narcisoidni vladari. U Evropi, javnost je sa podsmehom i skepticizmom dočekala pokušaje da se instalira kanon „nizozemstva“ ili „danskosti“, nakon sudara ove dve države sa pretnjama radikalnog islama. Želeći da parira Grčkoj, koja vešto koristi kulturne i identitetske pojmove u diplomatskoj borbi, makedonski premijer Nikola Gruevski zapleo se u potpunom kulturnom ratu. Taj rat ruši ionako slabe makedonske pozicije na međunarodnom planu, a na unutrašnjem ostavlja duboke ozlede na krhkom građanskom tkivu. Kulturni rat kao metafora proizlazi iz politike stalnog suprotstavljanja kulturnih vrednosti. Ta politika izdvaja jedan set takvih vrednosti i pokušava da ih nametne celom društvu. Pri tome ruši bazičnu pretpostavku demokratske državne mašine da miri, objedinjuje, da stvara zajedničke okvire, a ne da nameće. Rezoning Paska Kuzmana nas vraća u jedno odavno prevaziđeno organizacijsko shvatanje nacije, koje se ne može dokazati zbog toga

što antičko makedonstvo kao esencija ne postoji. Makedonska kulturna politika sva je u dokazivanju nedokazivog. Ubrzana je arheološka aktivnost, izgradnja statua Aleksandra i Filipa, i promena imena javnih prostora i institucija. Jedan diplomata cinično je primetio da je sišao na aerodrom koji se zove „Aleksandar Veliki“, da se vozio autoputem koji se zove „Aleksandar Veliki“ i da je odseo u hotelu koji se zove „Aleksandar Veliki“. Dodajemo da je mogao da pogleda i neku utakmicu u areni „Filip Drugi“, onda da testira svoje zdravlje u bolnici „Filip Drugi“, te da se na kraju relaksira u kafiću koji se zove „Filip Drugi“. Koliko je ta politika nerazumljiva za strance, toliko je opasna za makedonsko društvo jer unosi turbulenciju u dosadašnju poziciju Makedonije kao multikulturne zemlje, konstituisane preko demokratski izražene volje građana, a ne putem etnogeneze iz drevne i imaginarne državne tradicije. Želimo li biti cinični, možemo postaviti pitanje legalnosti ovakve kulturne politike. Naime, Makedonija prema sadašnjem zakonu (planiraju da i to promene u predlogu novog zakona koji je u proceduri) ima jedno od najograničavajućih (ali zato i najliberalnijih i najneutralnijih) shvatanja pojma kulture. Prema članu 1 Zakona o kulturi, kultura je stvaralaštvo, objavljivanje, zaštita i afirmacija stvaralaštva. Kultura za aktuelnu vlast u Makedoniji nešto je sasvim suprotno. Za nju, kultura su identitet i ideološki nazori, set generiranih simboličkih značenja koja učestvuju u borbi političke i društvene moći, sila koja formatira celu naciju.

BUNAR APOSTOLA PAVLA

Naučnici kao Marija Todorova i Anastasija Karakasidu slažu se da u našim naukama i našim institucijama, koje treba da preuzmu ulogu etičkog stožera i objektivnosti, dominira retorika esencijalizma. Umesto da su kritičke, one su polemičke. Svako proglašava drugoga za uzurpatora i šovinistu. Karakasidu kaže da se nacionalna istoriografija piše prema kolonijalnom modelu, s ciljem da se opravda političko vladanje. Istoriografi ne prihvataju fundamentalni truiizam da je realnost konstruirana. Oni kažu da su nacionalna svest i identitet postojali vekovima i da države nacije danas legitimišu sebe preko teleološkog rekonstruisanja navodne prošlosti. U makedonskim selima, kao što su Paljurci, ljudi znaju bunar u kojem se sveti apostol Pavle okupao kad je prolazio tim krajem pre dve hiljade godine. Na tu priču se naročito „primio“ makedonski predsednik Đorđe Ivanov. Karakasidu daje sličan primer kako stanovnici Asirosa, blizu Soluna, znaju humku gde je Aleksandar Makedonski razvio šator. Prema njenom istraživanju, na toj teritoriji nijedno od familijarnih stabala stanovnika sela nije postojalo pre više od stotina godina. Čudno je da makedonska etnička grupa redefiniše svoj nacionalni identitet u jednom relativno mirnom kontekstu. Politika nacionalnog identiteta instalira se u situaciji kada je na neko vreme zatvoren problem sa Albancima, kad je zemlja postala kandidat za prijem u Evropsku uniju i NATO i kad su investicije počele da stižu u Makedoniju. To na paradoksalan način dokazuje primarnu važnost kulturnih politika za celi društveno-politički sistem ■

BETONJERKA
POLUMESECA

Da bismo stvorili prostor za nove strane investitore, prvo moramo da oteramo stare.

Mladen Dinkić

VREME SMRTI I RAZONODE

lirika utoke

Piše: Predrag Lucić

SPORAZUM O VOJNOJ SARADNJI

(iz ministarske pesmarice Dragana Šutanovca i Branka Vukelića)

Divan je maskirni šlem,
Isto se misli u njem,
Bio ti Hrvat il' Srb,
Samo je različit grb.
Šlem, šlem, šlem,
Pohovan mozak u njem.

Ljubak je maskirni šljem,
Misli se isto o svem,
Bio ti Srb il' Hrvat,
Mis'o pod šljem mora stat.
Šljem, šljem, šljem,
Pohan je mozak u njem.

Kad Srbin pođe u rat,
Zar da ga izda Hrvat,
Zar da se ogлуši Hrv
Kad krene poziv na krv?!
Šlem, šlem, šlem,
Poserem mu se u šljem.

Kad Hrvat pođe u boj,
Zar i Srb neće u stroj,
Zar neće u prvi rov,
Krv kad osjeti zov?!
Šljem, šljem, šljem,
Govno mu niklo u njem.

Šta ti, bre, pada na um?!
Imamo sporazum:
Da naše vojske će dve
Zajedno spičkatati sve.
Šlem, šlem, šlem,
Bratstvo-jedinstvo u njem.

Zar misliš, Srbije prijek,
Potpis da goli je drek,
Da itko rastavit sm'je,
Vojske nam sljubljene dv'je?!
Šljem, šljem, šljem,
Hrvat je Srbin u njem ■

Kupon za ulaz

13. jul, CZKD, 19h, **Beton**, 100 godina samoće

Piše: Tomislav Marković

MAŠINA ZA KRLJANJE

(Službena beleška Slobodana Antonića)

U utorak kupio primerak „Danasa“. Bačene pare, ali oni gore će refundirati, pa ne čitam ovo đubre radi vlastitog zadovoljstva. Otišao u „Mornar“ na konsultacije s vinjakom i Vukadinom. Izašao preporođen. Vratio se kući, pročitao **Beton**, sa olovkom u ruci. Važna mesta podvukao. Slošilo mi se. Povraćao. Nije ovo za mene, ali šta da radim kad sudbina srpske kulture počiva na mojim nejakim plećima. Seo za kompjuter, čitao e-novine pola sata, sa markerom u ruci. Važna mesta podvukao na monitoru. Slošilo mi se. Povraćao. Gledao snimak mitinga „Kosovo je Srbija“ da se malo povratim. Koštuničin muževni glas me uvek vrati u život i priključenija. Javili mi da Mirko Kovač podržava **Beton**. On je Hrvat. Hrvati su neprijatelji. To ne miriše na dobro. Dobio zadatak da napišem tekst na zadatu temu i da ga prosledim Vučeli. Salutirao, odgovorio „razumem“, dali mi voljno. Seo za kompjuter. Prepustio se slobodnim asocijacijama, ali umereno. Smislio foru: Kako se kaže – Kovač ili Tkovač? Ha-ha. E, jesi duhovit, Antoniću, skoro kao Pavle Čosić. Pročitao intervju s Kovačem. Kakvo đubre od čoveka. Hrvat, vidi se odmah. Hvali na sva zvona ovu betonsku gamad. Uopšte nije objektivna. Mnogo me nervira kad ljudi nisu objektivni. To nije lepo. Opet mi se slošilo. Nemam ja stomak za ovaj posao, ali jebi ga, takva mi je dužnost zapala. Dok drugi brane Kosovo po svetu ili uživaju kao ambasadori u egzotičnim zemljama, Antonić mora da kopa po đubretu. Tužna je moja sudbina. Svet ume da bude tako okrutan. Setio se da dužnost zove. Vratio se Kovačevim škrabopisima. Pročitao neko njegovo trabunjanje o Čosiću. Ne Pavlu, Dobrici. Šta je, bre, ovo?

Foto: Folnet

Veće sranje nisam pročitao godinama. Dobricu sve vreme zove Gedža. Pa dobro, majku mu jebem, dokle ćete vi Hrvati da nas zajebavate? Nije vam dosta što ste nas klali u Jasenovcu, malo su vam „Bljesak“ i „Oluja“, sad biste i na Oca nacije da udarite? I to mučki, ispod pojasa, podlim nadimcima i niskim uvredama. Krenuli ste žiletom na hrast, ma kakav hrast, na sekvoju, na baobab. Ali, gospodo, malo ste se zajebali! Nas dvojica smo neuništivi, pogotovo Dobrica. Neće moći ove noći! Opet mi se slošilo. Grlio wc šolju pola sata. Šta mi napraviše, izdajnici! Moraću da ih tužim za nanetu duševnu i stomačnu bol. Nije lako boriti se za srpsku stvar. Srećom, isplati se. Vratio se za kompjuter. Čitao Mila Lompára. Melem za dušu i stomačne tegobe. Svaka mu je ka' Njegoševa. Što je babi Milo, to je meni Lompár. U pravu je čovek potpuno. Hrvati nas upropastiše. A ovi domaći izdajnici i ostale domicilne ništarije vode hrvatsku kulturnu politiku. Rasturiše nam srpsku književnost na književnost Srbije, Vojvodine, Crne Gore, Bosne i Hercegovine i Hrvatske. Netalenti, proklete im duše, na komade razdrobiše carstvo. Kad je čak i Jerkov počeo da opominje kako nam otimaju pisce, mora da je poslednje vreme došlo. Postmodernista, al' dobar čovek. Pravi Srbin. A ne kao onaj (T)kovač. Izrod. Poturica. I ove njegove betonske uštve. Nije lako sačuvati srpsku kulturu od te gamadi. Gori su nego skakavci. To, bre, nisu ljudi, to su mašine za prljanje. A takve treba pod presu, što pre. Treba da se čisti. Da, to je to. Mašine za prljanje. Odličan naslov. Oni gore će biti zadovoljni ■

BLOK BR. V

Lazar Bodroža: Avanture zeca Milorada (5)

